

Checklista: insättning till leverans i tillväxtavdelning.

- ✓ Är boxen samt tråg rena och torra efter tvätt?
- ✓ Har du en tomtid på minst 5 dagar?
- ✓ Är vattenledningen samt rören till nipplar urspolade?
- ✓ Är vattentrycket rätt i samtliga nipplar?
- ✓ När alla grisar upp till vattennippeln?

Högtryckstvätta och desinficera mellan omgångarna, bäst resultat uppnås om man blötlägger med något tvättmedel. Var noga med hygien i nedsläppsrör och foderautomater. Iller används med fördel till tvätt av fodernedsläppsrör. Stallet måste vara upptorkat vid insättning, golvvärme och ev. extra värmekälla på vinterhalvåret kan vara nödvändigt. Spola rent vattenledningar och rör ned till nipplarna, en god vattenkvalité är A och O. Kontrollera trycket i dina nipplar, rekommendationen är 1-3 l/min. Hos små grisar kan en marksten läggas in under vattennippeln så de når upp.

- ✓ **Kan rätt temperatur uppnås utifrån den ny avvanda grisens vikt och foderintag?**

Hos en nyavvand gris är foderintaget ofta lågt och den fysiska aktiviteten hög, vilket leder till att avvänjningsgrisar lätt hamnar i negativ energibalans. Därför krävs någon form av värmetillförsel. Vid ett foderintag som motsvarar underhållsbehovet (2,0 MJ NE/dag), är den lägsta kritiska temperaturen 24 °C för en nyavvand gris som väger 10 kg och vistas i en box med ströad liggryta. En nyavvand gris äter oftast betydligt mindre och hamnar då lätt i negativ energibalans. 24 grader är därför många gånger för lågt.

Det är ofta svårt att få upp stall luften till önskad temperatur men golvvärme, strö och /eller tak kan ge grisarna önskad temperatur på liggplatsen. Kontrollera hur grisarna ligger – det säger mycket om temperaturen är rätt i stallet. Skaffa en IR-termometer så får du snabbt svar.

***Tabellen utgör riktlinjer för en 10 kg:s gris**

Del av underhållsbehov	50 %	75 %	100 %	125 %	150 %
Foder per dag, MJ NE	1,0	1,5	2,0	2,4	3,0
Foder per dag, MJ OE	1,3	2,0	2,6	3,3	3,9
Foder per dag, kg*	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3
Lägsta kritiska temp. °C	33	29	24	18	12

- ✓ **Har grisarna ätit bra med smågrisdoder under digivningen?**
- ✓ **Erbjuds grisen vatten i trågen på avvänjningsdagen och ett foder som den är van vid?**

Avvänjningen är en stor omställning för den lilla grisen och den går från att dia suggan flera gånger/dygn. Förhoppningsvis har de flesta smågrisar kommit igång med att äta foder under digivningen och det kan då vara bra att erbjuda dom samma foder de första 1-2 dagarna efter avvänjning. Att en stor gris skulle klara avvänjningen bättre är inte hela sanningen utan det viktigaste är hur mycket foder grisen ätit innan avvänjning. En stor del av sitt vätskebehov har grisarna fått genom suggans mjölk och det kan ta någon dag innan de hittar eller förstår hur vattennippeln i tillväxtboxen fungerar. Genom att erbjuda vatten i tråget de första 2 dagarna hjälper man dom att tillgodose sitt vattenbehov.

✓ **Avvänjs grisarna kullvis?**

Ju mindre kullar/grisar man blandar desto mindre stress uppstår vid flytt till tillväxtstallet. Oftast finns ett behov av att plocka undan de minsta eftersatta grisarna då dessa har andra krav på termisk komfort och foder. Avvänjer man stora kullar som inte ryms i en box när de blir större kan man oftast sortera ut några stycken efter ett par veckor (förutsatt att det finns tomboxar). Fördelen med detta är att man då ser vilka som kommit efter och som kan sätta fart om de sorteras ut och sätts i ny box tillsammans med jämnstora grisar.

✓ **Vilket foder får dina nyavvanda grisar?**

Torrt eller blött är inte det viktigaste utan att grisarna får ett väl anpassat foder utifrån deras ålder. Som vi sagt tidigare så kan det vara bra att ta med sig smågrisfodret från BB de första dagarna efter avvänjningen. Har man blötfoder till sina nyavvanda grisar är det en fördel att man har separat blandarkar till tillväxtgrisarna. Har man bara ett blandarkar till hela sin besättning finns det stora restmängder i foderledningarna och blandarkar (förutsatt att man inte har ett restlöst system). Då nyavvanda grisar äter små mängder foder flera gånger per dag är då frågan vilket foder de får?

✓ **Är din beläggning i tillväxtboxarna acceptabel?**

Dagens sugor avvänjer allt fler smågrisar vilket kan medföra att det blir trångt i tillväxtstallet. Som tidigare nämnts är det ofta inte ett problem vid insättning utan problemet uppstår när grisarna blir större och åt-och box ytan inte räcker till. En överbeläggning skapar också ett högre smittryck vilket kan leda till sämre hälsoläge hos grisarna.

Nedan visas vilka minimikrav för mått som gäller för växande grisar enligt L100.

Utrymme per gris vid rak utfodringsplats och samtidig utfodring

	Utfodringsplats (m)
Växande grisar, 10–130 kg	$0,164 + (\text{vikt i kg})/538$

För en 30 kg:s gris motsvarar detta 0,22 m träglängd/gris.

Boxar för växande grisar 10-130 kg

Minsta utrymme i boxar

Ströad liggbox¹	
Liggarea, m ²	$= 0,10 + (\text{vikt i kg})/ 167$
Totalarea, m ²	$= 0,17 + (\text{vikt i kg})/ 130$
Ströbäddbox¹	
Totalarea, m ²	$= 0,20 + (\text{vikt i kg})/ 84$

För en 30 kg:s gris blir det 0,40 m² totalarea/gris i en ströad liggbox.

✓ **Vilket foder får dina växande tillväxtgrisar fram till leverans?**

Ett väl anpassat foder utifrån grisens ålder och vikt ökar förutsättningarna att klara tillväxtperioden utan stora problem. Ju yngre grisen är vid avvänjning desto högre krav ställs på fodret och desto mer mjölkprodukter bör fodret innehålla. När grisen passerat de första 10-11 dagarna efter avvänjningen är den redo för att fasa över till fas 2 och ett foder som främjar tillväxten. Har du friska grisar som växer bra och det finns möjlighet att gå över på ytterligare en 3:e fas, kan man från ca 25 kg:s vikt använda ett mer slaktgrisliknande foder som oftast är billigare.